

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 237/2022-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duřu a Miroslava Duriřa v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED], zastúpených JUDr. Samuelom Baránikom, advokátom, Podjavorinskej 7, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 31/2010 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 675/2016-34 z 10. mája 2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 31/2010 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **700 eur** každému z nich, ktoré **j e** im **p o v i n n ý** zaplatiť Okresný súd Trenčín do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Trenčín **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **1 420,44 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 14. júna 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 31/2010 po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. I. ÚS 675/2016-34 z 10. mája 2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd vyslovil príkaz konať, a žiadajú priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 3 000 eur pre každého z nich.
2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 237/2022-22 z 3. mája 2022 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.
3. Z ústavnej sťažnosti a pripojeného spisu všeobecného súdu vyplýva, že sťažovatelia vystupujú v napadnutom konaní v právnom postavení žalobcov. Napadnuté konanie začalo 15. februára 2010 a do podania ústavnej sťažnosti nebolo právoplatne ukončené. Sťažovatelia v 1., 2. a 3. rade sú právni nástupcovia po zosnulej [REDAKOVANÉ], ktorí ako jej dedičia oznámili jej úmrtie a požiadali okresný súd o vstup do konania 28. januára 2020.
4. Ústavný súd nálezom č. k. IV. ÚS 431/2013-31 z 23. septembra 2013 vyslovil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní vo vzťahu k (vtedajšej) sťažovateľke [REDAKOVANÉ] a súčasným sťažovateľom vo 4., v 5. a 6. rade, priznal im finančné zadost'učinenie vo výške 1 000 eur pre každého z nich a zároveň prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov.
5. Napadnuté konanie bolo predmetom posudzovania ústavného súdu aj v náleze č. k. I. ÚS 675/2016-34 z 10. mája 2017, kde ústavný súd opätovne vyslovil porušenie označených práv sťažovateľky [REDAKOVANÉ] a sťažovateľov vo 4., v 5., 6. a 7. rade, vyslovil príkaz konať a sťažovateľovi v 7. rade priznal finančné zadost'učinenie vo výške 1 600 eur, ostatným sťažovateľom priznal finančné zadost'učinenie vo výške 600 eur pre každého z nich.
6. Po vydaní ostatného nálezú ústavného súdu č. k. I. ÚS 675/2016-34 z 10. mája 2017 okresný súd 15. mája 2017 rozhodol o veci samej rozsudkom, ktorý bol napadnutý odvolaním. Súdny spis bol Krajskému súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) predložený na odvolacie konanie 3. januára 2018. Krajský súd uznesením z 29. januára 2019 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, spis bol vrátený okresnému súdu 25. marca 2019. Následne okresný súd rozhodol o prerušení konania uznesením z 29. novembra 2019, ktoré bolo napadnuté odvolaním. Okresný súd predložil súdny spis krajskému súdu 4. augusta 2020. Krajský súd uznesením z 3. septembra 2020 zrušil uznesenie o prerušení konania, spis bol okresnému súdu opätovne vrátený 9. septembra 2020. Okresný súd po doručení vyjadrení sporových strán nariadil pojednávanie na 31. marec 2021, ktoré bolo zrušené z dôvodu protipandemických opatrení, ďalšie

pojednávane vo veci sa konalo 31. mája 2021, na ktorom okresný súd rozhodol o zmene na strane žalobcov, ako aj o zmene žalobného návrhu. V čase podania ústavnej sťažnosti bolo pojednávanie nariadené na 21. jún 2021.

7. Po podaní ústavnej sťažnosti sťažovatelia namietli zaujatosť zákonnej sudkyne, o námietke zaujatosti rozhodol krajský súd 10. júna 2021 tak, že nevytlúčil zákonnú sudkyňu z pojednania a rozhodovania vo veci. Na pojednávaní nariadenom na 21. jún 2021 bol vyhlásený rozsudok. Sťažovatelia napadli rozsudok okresného súdu odvolaním doručeným okresnému súdu 5. augusta 2021, po realizovaní úkonov spojených so zaplatením súdneho poplatku a doručovaním vyjadrení stranám konania bol súdny spis predložený odvolaciemu súdu 22. novembra 2021, momentálne vo veci prebieha odvolacie konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľov

8. Proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní podali sťažovatelia túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú:

a) Konanie na okresnom súde je podľa ich názoru nesústreďené a neefektívne. Dĺžka napadnutého konania vedeného pred okresným súdom je zjavne neprimeraná, preto nie je potrebné hodnotiť jednotlivé kritériá, ktoré ústavný súd zvyčajne posudzuje pri skúmaní vzniku zbytočných prietahov v konaní, pričom poukazujú aj na závery ústavného súdu vyslovené v predošlých nálezoch v tejto veci, keď vec nebola posúdená ako právne zložitá, určitá miera zložitosti bola identifikovaná v skutkovej stránke veci, keďže sa vo veci vykonávalo znalecké dokazovanie, ktoré už bolo ukončené, preto v súčasnosti tu už nebadat' ani skutkovú zložitost' prípadu.

b) Správanie sťažovateľov podľa ich názoru neprispelo k vzniku zbytočných prietahov v konaní. Sťažovatelia konkrétne napádajú postup okresného súdu po právoplatnosti ostatného nálezu ústavného súdu o tejto veci spočívajúci vo vydaní meritórneho rozsudku, ktorý musel byť odvolacím súdom zrušený, v nesprávnom prerušení konania, ktoré rovnako odvolací súd neodobril, ako aj v názore okresného súdu, že sa nebude pridržat' záverov kasačného rozhodnutia krajského súdu týkajúcich sa dokazovania, vyjadrenom na pojednávaní 31. mája 2021.

c) Sťažovatelia požadujú priznat' z titulu primeraného finančného zadosťučinenia sumu vo výške 3 000 eur pre každého z nich s ohľadom na celkovú dĺžku konania presahujúcu 11 rokov a 4 mesiace, ako aj s ohľadom na povahu veci, ktorá sa týka ochrany ich vlastníckeho práva. Napadnuté konanie aj napriek vysloveniu porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov už dva razy zo strany ústavného súdu nebolo dosiaľ skončené.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

9. Okresný súd k ústavnej sťažnosti prostredníctvom predsedníčky okresného súdu poukázal na doterajší priebeh konania. Zvýraznil, že ide o vec skutkovo zložitú a vyžadujúcu si rozsiahle

dokazovanie, na oboch stranách vystupuje viac subjektov, súdny spis má už 1360 strán. K celkovej dĺžke konania prispelo podľa názoru okresného súdu aj správanie pôvodnej žalobkyne a viackrát menený žalobný petit, ktorý nebol doložený relevantnými dôkazmi.

III.2. Replika sťažovateľov:

10. Sťažovatelia zotrvali na svojej argumentácii o zodpovednosti okresného súdu za vznik zbytočných prietáhov v napadnutom konaní. Poukázali na konanie zákonnej sudkyne, ktorá podľa ich názoru nekoná objektívne a nestranne.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

12. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nekonaní, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní, čo malo za následok vznik zbytočných prietáhov v tomto konaní.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 22/2016) spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

14. Ústavný súd uvádza, že konanie na okresnom súde začalo 15. februára 2010 a momentálne trvá už viac ako 12 rokov, pričom ústavný súd vo svojich nálezochoch už dvakrát vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v napadnutom konaní.

15. V konaní okresný súd meritórne dvakrát rozhodol, vec sa momentálne nachádza v štádiu odvolacieho konania. Celková dĺžka konania presahuje dobu 12 rokov, pričom konanie pred okresným súdom pripadá na obdobie takmer 10 rokov (v poradí prvé odvolacie konanie trvalo 1 rok a 3 mesiace, druhé odvolacie konanie trvá sedem mesiacov; odvolací súd rozhodoval aj o prerušení konania, dĺžka konania na odvolacom súde v tomto prípade nepresiahla dobu 2 mesiacov, o námietke zaujatosti rozhodol bezodkladne do 7 dní od jej podania), čo je dôvodom, pre ktorý ústavný súd nebude posudzovať uvedené tri základné kritériá. Takáto dĺžka konania sama osebe

svedčí o vzniku zbytočných priet'ahov v konaní, ktoré možno označiť za extrémne. Ani prípadná právna či skutková zložitost' sporu nemôže ospravedlniť uvedenú dĺžku konania (I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 319/2020).

16. Ústavný súd nálezmi č. k. IV. ÚS 431/2013-31 z 23. septembra 2013 a č. k. I. ÚS 675/2016-34 z 10. mája 2017 vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, vyslovil príkaz konať a sťažovateľom priznal primerané finančné zadost'učinenie. Napriek opakovanému vysloveniu porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote okresný súd ani po ostatnom náleze ústavného súdu vec v primeranom čase nerozhodol, opätovne prerušil konanie, pričom odvolací súd toto uznesenie zrušil, čo ústavný súd hodnotí ako neefektívnost' postupu okresného súdu.

17. V napadnutom konaní vystupujú sťažovatelia v 1., 2. a 3. rade ako právni nástupcovia zosnulej [REDAKOVANÉ], ktorá bola stranou napadnutého konania do svojej smrti [REDAKOVANÉ], o pokračovaní v konaní so sťažovateľom v 1. rade rozhodol krajský súd uznesením z 3. septembra 2020, o pokračovaní v konaní so sťažovateľmi v 2. a 3. rade rozhodol okresný súd uznesením z 31. mája 2021. Sťažovatelia vo 4., v 5. a 6. rade sú žalobcami od začiatku konania, sťažovateľ v 7. rade je účastníkom konania po právnej predchodkyni, ktorá zomrela [REDAKOVANÉ]. V tomto smere ústavný súd poukazuje na judikatúru ESLP týkajúcu sa právneho nástupníctva: „Súd poznamenáva, že jeho judikatúra týkajúca sa zasahovania tretích strán do občianskeho súdneho konania rozlišuje toto: ak sťažovateľ vstúpil do vnútroštátneho konania iba vo svojom vlastnom mene, lehota, ktorá sa má brať do úvahy, začína plynúť od tohto dátumu, pričom ak sťažovateľ deklaroval svoj úmysel pokračovať v konaní ako dedič, môže sa sťažovať na celú dĺžku konania (pozri M.Ö. proti Turecku, č. 26136/ 95, § 25, 19. mája 2005).“ [rozsudok ESLP Scordino proti Taliansku (č. 1), č. 36813/97 z 29. 3. 2006, ods. 220].

18. Ústavný súd tak posudzoval možné porušenie označených práv vo vzťahu k všetkým sťažovateľom, akoby boli stranami napadnutého konania od jeho počiatku.

19. Zohľadňujúc uvedené, možno konštatovať, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základného právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

20. Hoci ústavný súd zistil, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov, neprikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy, pretože príkaz konať bol obsiahnutý v predchádzajúcom náleze týkajúcom sa rovnakého konania, navyše v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti už okresný súd vo veci rozhodol (výrok 4).

V.

Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

21. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie

vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

22. V prerokúvanom prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd v prvom rade prihliadol na celkovú dĺžku konania presahujúcu 12 rokov na dvoch stupňoch, pričom konanie na okresnom súde trvalo takmer 10 rokov, ďalej zobral do úvahy význam konania pre sťažovateľov, ktoré nespadá do kategórie konaní, ku ktorým majú súdy pristupovať s väčšou starostlivosťou. V konaní o veci samej sa sťažovatelia ako žalobcovia domáhali ochrany svojho vlastníckeho práva k pozemku, na ktorom mala byť podľa ich tvrdení vybudovaná nelegálna stavba, pričom nejde o nehnuteľnosť určenú na bývanie.

23. Ústavný súd prihliadol aj na skutočnosť, že už priznal právnej predchodkyni sťažovateľov v 1., 2. a 3. rade a sťažovateľom vo 4., v 5., 6. a 7. rade primerané finančné zadosťučinenie celkovo vo výške 1 600 eur každému z nich za konanie prebiehajúce viac ako 7 rokov. Ústavný súd zobral do úvahy aj argumentáciu okresného súdu o skutkovo zložitejšom spore, ako aj o väčšom počte subjektov vystupujúcich na strane žalobcov, ako aj na strane žalovaných. Vo vzťahu k výške primeraného finančného zadosťučinenia možno zohľadniť väčší počet subjektov na strane žalobcov, kde sa vychádza zo skutočnosti, že počet jednotlivcov zúčastnených na spoločných konaniach pred vnútroštátnymi súdmi nie je bez významu z hľadiska nemajetkovej ujmy pociťovanej každým z nich v dôsledku dĺžky takého konania, a to v porovnaní s nemajetkovou ujmovou pociťovanou jednotlivcom, ktorý inicioval rovnaké konanie na individuálnej báze (porov. III. ÚS 209/2020, ods. 40, resp. rozsudok Veľkej komory EŠLP z 15. 2. 2008 vo veci Arvanitaki-Roboti a ďalší proti Grécku, sťažnosť č. 27278/03, body 29, 34). V prejedávanej veci vystupuje na strane žalobcov osem subjektov, siedmi z nich sú aj sťažovateľmi.

24. Prieťahy v konaní zapríčinené nečinnosťou okresného súdu odôvodňujú priznanie ďalšieho primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľom vo výške 700 eur každému z nich, ktoré im je povinný uhradiť okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 2). V prevyšujúcej časti návrhu sťažovateľov na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (výrok 4).

VI.

Trovy konania

25. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 1 420,44 eur (výrok 3).

26. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“ (§ 11 ods. 3 vyhlášky)]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je vo výške 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,87 eur. Ústavný súd tretí úkon právnej služby (vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) nepriznal, pretože podľa jeho názoru toto vyjadrenie neobsahovalo nové skutočnosti, ktoré by prispeli k ďalšiemu objasneniu veci. Keďže išlo o spoločné úkony pri zastupovaní siedmich sťažovateľov, základnú sadzbu tarifnej odmeny

bolo potrebné znížiť o 50 %, t. j. na sumu 90,59 eur za každý úkon (spolu dva úkony), a spolu s režijným paušálom vo výške 10,87 eur × 2 (§ 16 ods. 3 vyhlášky) úhrada trov predstavuje celkovú sumu 1 420,44 eur.

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júna 2022

Ladislav Dudíťš
predseda senátu